

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑνδέκατος

Συνδρομητικὴ τιμή: Ἐν Ἀθήναις, γρ. 10, ἐν ταῖς ἱστανίταις γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6

22 Φεβρουαρίου 1881

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμόνδου δὲ Ἀρκίως. Μετάφρασις
ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως ὑπὸ ***]

Συνέχεια: ἰδίε σελ. 105.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ

Καὶ νῦν, πρὶν ἐπιβῶ εἰς τὸ αὐστριακὸν ἀτμό-
πλοιο, ὅπερ καπνίζει εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον,
κατέναντι τοῦ Γαλατᾶ, ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ
πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, μοὶ ὑπολείπεται
νὰ ἐκθέσω μετριοφρόνως, ὅπως ἀρμόζει εἰς πτω-
χὸν περιηγητὴν, γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις, αἵ-
τινες εἶναι ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: — Πῶς
σοῦ ἐφάνησαν οἱ Τούρκοι; — παρατηρήσεις αὐ-
τομάτους, ὅλως δ' ἀνεξαρτήτως ἀπὸ σκέψεων
πηγαζουσῶν ἐκ τῶν συγχρόνων συμβαμάτων, καὶ
ἀπορρέουσας πιστότατα ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῶν
ἡμερῶν ἐκείνων. Εἰς τὴν ἐρώτησιν: — Πῶς σοῦ
ἐφάνησαν οἱ Τούρκοι; — τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ὅπερ
παρίσταται ζωηρότερον εἰς τὴν φαντασίαν μου,
εἶναι ἡ ἐντύπωσις, ἣν παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ τὴν πρῶ-
την ὅπως καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἡ ἐξωτε-
ρικὴ θέα τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῆς Σταμπούλ.
Καὶ χωρὶς νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν τὴν διαφορὰν τῶν
φυσικῶν σχημάτων, ἡ ἐντύπωσις αὕτη εἶναι διά-
φορος ἥς ἐμποιοῦσιν οἱ κάτοικοι οἰαομένητε ἄλ-
λης πόλεως εὐρωπαϊκῆς. Νομίζει τις ὅτι βλέπει
ἀνθρώπους, — ἀγνωστῶς νὰ ἐκφράσω καλῶς
τὴν ἰδέαν μου — οἵτινες σκέπτονται ὅλοι ἀδια-
λείπτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Τὴν αὐτὴν ἐν-
τύπωσιν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμποιήσωσι καὶ εἰς τὸν
ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης ἐπιπόλαιον παρατη-
ρητὴν οἱ κάτοικοι τῶν βορείων πόλεων· ἀλλὰ τὸ
πρᾶγμα ἐνταῦθα εἶναι πολὺ διάφορον. Ἐκεῖνοι ἔ-
χουσι τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν σύννομον ἀνθρώ-
πων ἀπησχολημένον μὲ τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέ-
σεις· ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι ἔχουσι τὴν ὄψιν ἀνθρώπων,
ἐχόντων κατὰ νοῦν ἀπώτερόν τι καὶ ἀόριστον
πρᾶγμα. Φαίνονται ὅλοι ὡς φιλόσοφοι βεβυθι-
σμένοι εἰς σταθεράν τινα καὶ μοναδικὴν ἰδέαν, ἣ
ὑπνοβάται, οἵτινες οὔτε τὸν τόπον ὅπου βαδί-
ζουσι παρατηροῦσιν, οὔτε τὰ περὶ αὐτοὺς πράγ-
ματα. Ἀποβλέπουσιν ὅλοι κατ' εὐθείαν καὶ μα-
κρὰν, ὡς ὁ συνηθισμένος ν' ἀποβλέπῃ εἰς εὐρεῖς
ὀρίζοντας, καὶ ἔχουσιν εἰς τὸ βλέμμα καὶ εἰς τὰ
χεῖλη ἀόριστόν τινα ἔκφρασιν θλίψεως, ὡς ὁ συ-
νηθισμένος νὰ ζῇ ἐπὶ μακρὸν χρόνον μόνος καὶ

καθ' ἑαυτόν. Ὅλοι εἶναι ἐξ ἴσου ἐμβριθεῖς καὶ κό-
σμιτοι ἐν τῇ συμπεριφορᾷ, ἐπιφυλακτικοὶ δ' ὁμοίως
εἰς τοὺς λόγους, εἰς τὸ βλέμμα καὶ τὰς χειρο-
νομίας. Φαίνονται ὡς κύριοι, ἀνατραφέντες ὅλοι
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀπὸ τοῦ πασᾶ μέχρι
τοῦ ῥωποπώλου, καὶ περιβεβλημένοι εἰδὸς τι ἀξιο-
πρεπεῖας ἀριστοκρατικῆς, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας οὐδεὶς
ἤθελε παρατηρήσει ἐκ πρώτης ὀψεως ὅτι ὑπάρ-
χει ὄχλος ἐν τῇ Σταμπούλ, ἐάν δὲν ὑπῆρχεν ἡ
διαφορὰ τῆς ἐνδυμασίας. Ὅλοι σχεδὸν εἶναι πρό-
σωπα ψυχρά, τὰ ὁποῖα οὐδαμῶς ἀποκαλύπτουσι
τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν. Εἶναι σπανιώτατον
πρᾶγμα νὰ εὕρῃς μίαν τῶν ἀνοικτῶν ἐκείνων φυ-
σιογνωμιῶν, τῶν τόσον συχνῶν παρ' ἡμῖν, αἵτι-
νες εἶναι οὕτως εἰπεῖν τὸ κάτοπτρον φύσεως φι-
λόφρονος ἢ ἐμπαθοῦς ἢ δυστρόπου, καὶ αἵτινες
ἐπιτρέπουσι ταχεῖαν καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν περὶ τοῦ
ἀνθρώπου. Παρ' ἐκείνοις ἕκαστον πρόσωπον εἶναι
αἰνιγμα· τὸ βλέμμα τῶν ἐρωτᾶ, ἀλλὰ δὲν ἀπο-
κρίνεται, τὸ δὲ στόμα τῶν δὲν προδίδει κανὲν
κίνημα τῆς καρδίας. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἴπῃ τις
πόσον βαρύνει ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ξένου ἡ ἀφω-
νία αὕτη τοῦ προσώπου, ἡ ψυχρότης αὕτη, ἡ μο-
νοτονία αὕτη νὰ μένῃ τις ἀκίνητος ὡς τὸ ἄγαλ-
μα, καὶ ν' ἀτενίζῃ μὲ βλέμματα, τὰ ὁποῖα δὲν
λέγουσι τίποτε. Ἐνίοτε σοὶ ἐπέρχεται ν' ἀναφω-
νήσῃς ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους: — Ἀλλὰ κινήθητε
λοιπὸν μίαν φορὰν καὶ σεῖς! εἰπέτε μας ποῖοι
εἰσθε, τί συλλογίζεσθε, τί πρᾶγμα βλέπετε ἐμ-
πρὸς σας, εἰς τὸν ἀέρα, μὲ τοὺς ὑελίνους σας ὀ-
φθαλμοὺς τούτους! — Εἶναι δὲ τόσον παραδόξον
τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὥστε δυσκολεύεται τις νὰ πι-
στεύσῃ ὅτι εἶναι φυσικόν, ὑποπτεύεται δὲ πρὸς
στιγμὴν ὅτι εἶναι προσποίησις ἐκ συνθήκης, ἣ τὸ
ἀποτέλεσμα παροδικῆς τινος ἀσθενείας κοινῆς εἰς
ὅλους τοὺς μουσουλμάνους τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ μονοτονίᾳ ταύτῃ
τῶν τρόπων καὶ τῆς στάσεως παρατηρεῖ τις εὐ-
θὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν σπουδαίαν διαφορὰν, ἥτις δια-
κρίνει ἐξωτερικῶς τὸ ἐν μέρος τῶν κατοίκων ἀπὸ
τὸ ἄλλο. Οἱ ἀρχικοὶ χαρακτῆρες τῆς τουρκικῆς
φυλῆς, ἥτις εἶναι ὠραία καὶ εὐρωστος, δὲν ἀπέ-
μειναν ἀναλλοίωτοι εἰμὴ παρὰ τῷ λαῷ τῆς κα-
τωτέρως τάξεως, ὅστις διασῶζει ἐξ ἀνάγκης ἢ ἐκ
θηρηκευτικοῦ αἰσθήματος τὴν ἐν τῷ βίῳ νηφα-
λιότητα τῶν προγόνων του. Παρ' αὐτῷ βλέπει
τὰ ἰσχνὰ καὶ εὐρωστα σώματα, τὰς καλλισχῆ-

εἰς ζητήματα ὀνομάτων, καὶ αἱ ὑποθέσεις καταλαμβάνουσιν ἐλάχιστον μόνον μέρος τῆς ζωῆς παρὰ τοῖς πλείστοις. Ἡ ἰδιοφυΐα τῆς διανοίας των ἀποδυσπτεῖ πρὸς τὰς ἀφρημένους συζητήσεις. Δὲν ἐννοοῦσι καλῶς εἰμὴ ὅ,τι βλέπουσι καὶ ὅ,τι ψάβουσι· τοῦτου δ' ἀπόδειξις εἶνε ἡ γλῶσσά των, ἥτις εἶνε στεῖρα, δσάκις πρόκειται νὰ ἐκφράσῃ ἀφρημένην τινὰ ἰδέαν· διὸ καὶ οἱ πεπαιδευμένοι Τούρκοι ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὴν ἀραβικὴν καὶ περσικὴν, ἢ εἰς εὐρωπαϊκὴν τινὰ γλῶσσαν. Ἄλλως τε καὶ δὲν αἰσθάνονται αὐτοὶ τὴν ἀνάγκην νὰ στενοχωρήσωσι τὸ πνεῦμά των, ὅπως ἐννοήσωσι πράγματα, ἅτινα κεῖνται ἐκτὸς τῶν ἐπιθυμιῶν των, ἐκτὸς τοῦ βίου των. Ὁ Πέρσης εἶνε πλεόν ἐξερυνητικὸς, ὁ Ἀραβὶς εἶνε πλεόν περίεργος, ἀλλ' ὁ Τούρκος ἔχει ὑπερτάτην ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀγνοεῖ. Μὴ ἔχων δὲ ἰδέας πρὸς ἀνταλλαγὴν, δὲν ἐπιζητεῖ καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν Εὐρωπαίων, καὶ δὲν ἀγαπᾷ οὔτε τὰς ἀτελευτήτους καὶ λεπτάς συζητήσεις, οὔτε αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Οὐδ' εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ πλήρης ἐμπιστοσύνη μεταξὺ ἀμφοτέρων, ἀφ' οὗ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀποκρύπτει αἰωνίως μέρος τι ἑαυτοῦ· τὰ φίλτερά του αἰσθήματα, τὴν οἰκίαν του, τὰς ἡδονάς του, καὶ τὸ σπουδαιότερον, τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον αἰσθημα, ὅπερ εἶνε αἰσθημα ἀκαταμάχτητον δυσπιστίας. Ὁ Τούρκος ἀνέχεται τὸν Ἀρμένιον, περιφρονεῖ τὸν Ἑβραῖον, μισεῖ τὸν Ἕλληνα, δυσπιστεῖ πρὸς τὸν Φράγκον. Ὑπομένει, καθόλου εἰπεῖν, ἀπαξ ἅπαντας, ὡς μέγα τι ζῶον, ὅπερ ἀφίνει νὰ περιφέρονται εἰς τὴν ῥάχιν του μυριάδες μυῶν, ἐπιφυλαττόμενον νὰ ταῖς δώσῃ μίαν καλὴν μετὰ τὴν οὐράν του, ὅταν τὸ κέντημά των γείνῃ ἐπαισθητόν. Ἀφίνει ὅλους νὰ ἐνεργῶσι, νὰ θορυβῶσι, καὶ ν' ἀνακυκῶσι τὰ πάντα περὶ αὐτόν· μεταχειρίζεται τοὺς Εὐρωπαίους, ὅσοι τοῦ εἶνε χρήσιμοι· παρδδέχεται τοὺς ὕλικους νεωτερισμούς, ὧν ἀναγνωρίζει τὴν ἡμεσον χρησιμότητα· ἀκούει μετὰ προσοχῆς τὰ περὶ πολιτισμοῦ μαθήματα, ὅσα τοῦ δίδονται· μεταβάλλει νόμους, τρόπους καὶ ἐθιμοτυπίας· μανθάνει νὰ ἐπαναλαμβάνῃ δρθῶς τὰ ἡμέτερα φιλοσοφικὰ ἀξιώματα· ἀφίνει νὰ τὸν μεταμορφώσωσιν, νὰ τὸν καλλωπίσωσιν, νὰ τὸν μεταμφιάσωσιν· ἀλλ' ἐσωτερικῶς εἶνε ἀέριον, ἀμεταβλήτως, ἀκαταμάχτως ὁ αὐτός. Καὶ ὅμως τὸ λογικὸν ἀποδυσπτεῖ νὰ ἐμμεῖνῃ ἀναποδράτως εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ βραδεῖα καὶ συνεχὴς ἐπενέργεια τοῦ πολιτισμοῦ δὲν δύναται, ἐντὸς περιόδου χρονικῆς ἀπεριορίστου, νὰ ἐναύσῃ σπινθῆρα νέας ζωῆς ἐντὸς τοῦ γιγαντιαίου Ἀσιατικοῦ στρατιώτου, ὅστις κοιμάται ἐπὶ τῶν δύο ἡπείρων, καὶ δὲν ἐξεγείρεται ποτε ἐκ τοῦ ὕπνου, εἰμὴ διὰ νὰ κραδάνῃ τὴν σπάθην του. Ἄλλ' ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰς καταβληθείσας προσπάθειάς καὶ τοὺς ἐπιτευχθέντας καρποὺς μέχρι σήμερον, ἡ χρονικὴ αὕτη περιόδος φαίνεται εἰς τὸν νοῦν τόσο μακρὰ, ὡς

πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀνυπομονησίας τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὥστε ἀποβαίνει ματαίᾳ ἡ ἐλπίς, ὅτι τὸ ζήτημα, ὅπερ ἀπασχολεῖ τὴν Εὐρώπην σήμερον, εἶνε δυνατόν νὰ λυθῇ διὰ τοῦ βαθμιαίου ἐκπολιτισμοῦ τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ. Αὕτη εἶνε ἡ γνώμη, ἣν ἐσχημάτισα κατὰ τὴν βραχεῖαν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονήν μου. — Ὡ! μὲ ποῖον ἄλλον τρόπον εἶνε λοιπὸν δυνατόν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα; Ἀ! κύριοι, εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δὲν εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀποκριθῶ, διότι δὲν θὰ ἡδύναμην ν' ἀποκριθῶ, χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι δίδω συμβουλὰς εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δ' ἀποκρούει ἀπολύτως ἡ μετριοφροσύνη μου. Καὶ ἔπειτα... τὸ εἶπα ἤδη, ὅτι εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον ἀπέναντι τοῦ Γαλατᾶ καπνίζει αὐστριακὸν ἀτμόπλοιο, ἔτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν· ὁ δ' ἀναγνώστης γνωρίζει πόθεν θὰ διέλθῃ τὸ ἀτμόπλοιο τοῦτο!

[Ἦ ἔπειτα τὸ τέλος].

Ο ΓΚΑΙΤΕ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΕΝ WEIMAR

Ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Ilm, τοῦ ἐκ τοῦ δάσους τῆς Θυρίγγης (Thüringer Wald) πηγάζοντος καὶ εἰς τὸν ποταμὸν Saale οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Jena ἐκβάλλοντος, κεῖται ἡ πόλις Weimar, ἡ πόλις ἐκείνη, ἥτις περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦτο ἡ ἐσχάτη τοῦ ποιήσεως καὶ ἡ πνευματικὴ μητρόπολις τῆς Γερμανίας, ἥτις μεγάλῃ ἐπιρροῇ ἔσχεν ἐφ' ὅλην τὴν Γερμανίαν, ὡς ποτὲ αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι ἐφ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἥτις τέλος ἐξένισεν ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς τὸν Wieland, Herder, καὶ τοὺς Διοσκούρους Σχίλλερ καὶ Γκαίτε, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθη «πόλις τῶν ποιητῶν».

Ὁ Γκαίτε διὰ τῆς ἐπὶ 50 ἔτη διαμονῆς του ἐν Weimar ἐλάμπρυνεν αὐτὴν δι' ἀθανάτου δόξης. Πᾶς, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ μεγάλου τῆς Γερμανίας ποιητοῦ, ποθεῖ νὰ μεταβῇ εἰς Weimar καὶ νὰ ἴδῃ ποῦ καὶ πῶς ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ. Ζῶντος ἔτι τοῦ Γκαίτε, ὡς καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἦτο καὶ εἶναι τὸ Weimar προσηκυντήριος τόπος, ἐξ οὗ οἱ ἐκεῖ συρρέοντες ἐλπίζον νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν τι ἐκ τοῦ καλοῦ, ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ, εἰς τῶν ὁποίων τὰς αἰθερίους γῶρας, ὁ Γκαίτε ἔζη.

Τὸ Weimar εἶναι παλαιὰ πόλις ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ Ilm. Ἐκ πρώτης ὀψεως φαίνεται τὸ Weimar μᾶλλον ὡς χωρίον παρὰ ὡς μητρόπολις. Εἶναι λίαν ἡσυχος καὶ μετρία πόλις, παρέχει δὲ οὐδὲν τοῦ γραφικοῦ ἐκείνου, ὅπερ θέλγει τὸν ὀφθαλμὸν εἰς πολλὰς παλαιὰς γερμανικὰς πόλεις. Αἱ οἰκίαι εἶναι κατὰ γοτθικὸν ῥυθμὸν κατεσκευασμέναι, ἀλλὰ δὲν βλέπει τις τὰ θαυμάσια ἀετώματα, τὰς διαφόρους ποικιλίας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς φαντασίας, οὐδὲν μῆγμα διαφόρων ῥυθμῶν, προσόντα ἅτινα εἰς ἄλλας πόλεις τῆς